

PARAIŠKŲ IR ATASKAITŲ TEIKIMO ELEKTRONINĖ SISTEMA

Reikminių tyrimų temos pasiūlymai

PASIŪLYMAS DĖL REIKMINIŲ TYRIMŲ TEMOS

1. DUOMENYS APIE PATEIKĖJĄ	
1.1. Institucijos pavadinimas	Kultūros ministerija
1.2. Institucijos atstovas, įgaliotas spręsti su teikiamu temos pasiūlymu susijusius klausimus:	
pareigos	Vyriausioji patarėja
vardas	Daiva
pavardė	Nazarovienė
telefonas	+370 670 14 940
el. paštas	daiva.nazaroviene@lrkm.lt

2. TEMOS PASIŪLYMO APRAŠYMAS

2.1. Temos pavadinimas	
Kultūros ir kūrybinių industrijų socialinis poveikis	
2.3. Tyrimų trukmė	
Tyrimų, reikalingų problemai išspręsti, trukmė	18 mėn.
2.5. Temos (problemos) svarba valstybei ir visuomenei	
<i>Aprašoma sprendžiama problema, nurodomos esminės jos priežastys, jei reikia, palyginant Lietuvos padėtį aptariamu klausimu su kitomis Europos Sąjungos valstybės narėmis, pateikiama informacija apie institucijos praktikoje kylančių problemų mastą, situacijos analizė; vadovaujantis turimais įrodymais ir duomenimis (kiekybiniais rodikliais) pagrindžiamas problemos aktualumas ir realus mokslu grįstų sprendimų poreikis (ne daugiau kaip 4000 spaudos ženklų)</i>	

Remiantis įvairių tyrimų duomenimis, kultūros ir kūrybinių industrijų (KKI) sektorius Lietuvoje, kuris yra skirstomas į 10 subsektorių¹, pastaraisiais metais yra vienas didžiausių darbdavių ir vienas labiausiai augančių ekonomikos sektorių, svariai prisidedančių prie pridėtinės vertės ir socialinės ekonomikos kūrimo, tvarių veiklos sąlygų kūrimo, užimtumo didinimo, darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo skatinimo, socialinių inovacijų kūrimo. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2021 m. KKI sektoriaus įmonės iš viso sudarė 4,8 proc. visų Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų, kuriuose iš viso 2021 m. dirbo 3,7 proc. visų užimtųjų Lietuvoje, o KKI sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę sudarė beveik 2 proc. visos šalies sukuriamos pridėtinės vertės. Akivaizdu, jog Lietuvoje ekonominis KKI indėlis ir sukuriamas ekonominis poveikis yra matuojamas ir vertinamas. Tačiau siekiant skatinti ir tinkamai išnaudoti KKI potencialą kurti aukštos pridėtinės vertės ekonomiką būtina vertinti ne tik ekonominius rodiklius, bet ir KKI veiklos kuriamą socialinį poveikį įvairioms visuomenės grupėms.

[UNESCO](#) duomenimis, renkamais įgyvendinant 2005 m. konvenciją ir Kultūros darbotvarkę „CULTURE.2030: THEMATIC INDICATORS – „culture and public policy“, siekiančią darnaus vystymosi tikslų (SDG) per kultūrą, konstatuojama, kad KKI yra reikšmingas socialiai atsakingo užimtumo, progresyvaus verslo ir socialinių, technologinių bei turinio inovacijų generatorius. Taip pat UNESCO renkama statistika pabrėžia išskirtinę KKI reikšmę atliepiančią pasaulio socialinius iššūkius, kovojant su klimato kaita, kuriant socialines inovacijas ir tvarią ekonomiką. Tačiau Lietuvoje socialinis KKI poveikis nėra matuojamas, nėra sisteminių ir palyginamų duomenų, socialinio poveikio rodiklių, vientisos metodikos tokiam poveikiui matuoti.

Nors kol kas socialinis KKI veiklų poveikis Lietuvoje nėra matuojamas, kurti tokį poveikį visuomenei ir įvairioms jos grupėms KKI sektorius yra skatinamas. 2021-2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 08-001-01-09-01 „KKI plėtra, skatinanti konkurencingumą ir pridėtinės vertės kūrimą“ aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2023 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. JV-542 „Dėl 2021-2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės 08-001-01-09-01 „KKI plėtra, skatinanti konkurencingumą ir pridėtinės vertės kūrimą“ aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), yra siekiama skatinti KKI sektorių išnaudoti savo potencialą spręsti socialinius ir ekonominius iššūkius, kurti socialinį poveikį. Apraše numatytomis veiklomis: 1. Infrastruktūros ir kitų sąlygų gerinimas; 2. Dizaino sparnai; 3. KKI akceleravimo veikla, siekiama prisidėti prie galimo socialinio KKI veiklos poveikio (sąrašas nėra baigtinis): įtaka tvarumui ir bendruomenės vystymuisi; įtaka gerovei (angl. wellbeing) ir socialinei sanglaudai; įtaka skatinant tarpusavio ryšius ir dalyvavimą; įtaka pilietiškumui; aplinkai neutrali arba draugiška KKI veikla ir kt. Tačiau siekiant išmatuoti KKI veiklomis daromą socialinį poveikį yra būtina mokslu grįsta socialinio poveikio metodika.

Pagrindinė problema – KKI sektoriaus kuriamas socialinis poveikis Lietuvoje iki šiol nebuvo matuojamas; trūksta tyrimų ir mokslinių įrodymų bei metodinių priemonių, kurios leistų tiek sektoriaus atstovams savarankiškai, tiek politikos formuotojams nacionaliniu ar kitu lygmeniu išmatuoti kuriamą KKI socialinį poveikį bei užtikrintų įrodymais grįstos politikos formavimą, efektyvų lėšų ir paskatų planavimą.

Todėl šio tyrimo **tikslas** yra ištirti Lietuvos kultūros ir kūrybinių industrijų socialinį poveikį skirtingoms visuomenės grupėms bei sukurti kultūros ir kūrybinių industrijų veiklos, socialinio poveikio nustatymo metodiką, kuria galėtų vadovautis tiek atskiri kultūros ir meno operatoriai, tiek Lietuvos kultūros politikos formuotojai.

¹Dizainas, Kūrybinės paslaugos, Kino gamyba ir sklaida, Scenos menai, Amatai, Leidyba, Reklamos agentūros, IT, Muzikos kūrimas ir platinimas, Architektūra.

2.6. Spręstini institucijos, teikiančios temos pasiūlymą, uždaviniai

Nurodoma, kokius uždavinius institucija tikisi išspręsti savo reguliavimo sferoje, pasinaudodama gautais tyrimų rezultatais, įsivertinama, kad uždaviniams išspręsti būtini moksliniai tyrimai, detalizuojamos tikslinės visuomenės grupės ir (ar) kiti naudos gavėjai, nurodoma, koks numatomas tokių sprendimų poveikis jiems (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

1. Atlikti kultūros ir kūrybinių industrijų veiklos socialinio poveikio visuomenei tyrimą. Tyrime bus aiškinamasi, kaip kultūros ir kūrybinių industrijų veikla veikia atskiras visuomenės grupes bei prisideda prie socialinių iššūkių sprendimo. Gauti rezultatai gali būti lyginami tarpusavyje atsižvelgiant į skirtingus socialinius kontekstus ir aiškinantis KKI veiklos poveikio visuomenei skirtumus. Bus tiriama, kaip KKI veikla prisideda prie socialinio poveikio visuomenei.
2. Sukurti kultūros ir kūrybinių industrijų veiklos socialinio poveikio matavimo metodinę priemonę. Išanalizavus skirtingų kultūros ir kūrybinių industrijų sričių daromą socialinį poveikį visuomenei tyrimo apibendrinimas bus pateiktas specialioje socialinio poveikio matavimo metodinėje priemonėje. Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus bus suformuluotos rekomendacijos, kokių veiksmų ir priemonių reikia imtis, norint sėkmingai užtikrinti teigiamą kultūros ir kūrybinių industrijų veiklos poveikį skirtingoms visuomenės grupėms. Metodinė priemonė bus pritaikyta tiek atskiriems kultūros ir meno operatoriams, tiek kultūros politikos formuotojams.

2.7. Temos sąsajos su strateginiais valstybės dokumentais

Pateikiamos nuorodos į atitinkamus strateginius valstybės dokumentus, pridedami komentarai ir kita susijusi informacija (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų [programa](#), 4 prioriteto, 4.6. uždavinio 4.6.1. veikla „Skatinti KKI indėlį į tvarią ir socialiai atsakingą ekonomiką“.

2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. [nutarimu](#) Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ uždaviniu Nr. 1.9. siekiama didinti kultūros ir kūrybinių industrijų potencialą. Šio uždavinio įgyvendinimui tikslinga ištirti kultūros ir kūrybinių industrijų socialinį poveikį skirtingoms socialinėms grupėms ir jų problemoms.

2021–2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. [nutarimu](#) Nr. 781 „Dėl 2021–2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programos patvirtinimo“ viena iš sprendinių problemų įvardinama „neišnaudojamas KKI potencialas kurti aukštos pridėtinės vertės ekonomiką ir inovatyvias socialines paslaugas sistemiskai ir specifiskai neauginant paties KKI sektoriaus“. Šiai problemai spręsti skirtas 2021-2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 08-001-01-09-01 „KKI plėtra, skatinanti konkurencingumą ir pridėtinės vertės kūrimą“ aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2023 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. JV-542 „Dėl 2021-2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės 08-001-01-09-01 „KKI plėtra, skatinanti konkurencingumą ir pridėtinės vertės kūrimą“ [aprašo](#) patvirtinimo“ (toliau – Pažangos priemonė).

Pažangos priemone siekiama kurti ir socialines inovacijas (stebėsenos rodiklis Nr. P-08-001-01-09-01-08 „Pažangos priemonės veiklų pagalba sukurtų socialinių inovacijų skaičius“). Socialinės inovacijos – tai nauji arba patobulinti produktai ar procesai (arba jų derinys), kuriais tenkinami įvairaus pobūdžio socialiniai poreikiai, sprendžiamos socialinės ir ekonominės problemos. Tačiau siekiant įvertinti socialinių inovacijų poveikį, tikslinga matuoti kultūros ir kūrybinių industrijų socialinį poveikį skirtingoms socialinėms grupėms ir jų problemoms.

2.8. Neatidėliotino problemos sprendimo poreikio pagrindimas

Pagrindžiama, kodėl problemą reikalinga spręsti skubiai; jei problema atitiktų itin skubių reikminių tyrimų pobūdį (ekstremalios situacijos valstybėje keliama iššūkiai ir pan.), tai argumentuojama (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Tyrimo rezultatai būtų panaudoti įgyvendinant 2021-2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonę Nr. 08-001-01-09-01 „KKI plėtra, skatinanti konkurencingumą ir pridėtinės vertės kūrimą“, patvirtintą Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2023 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. ĮV-542 „Dėl 2021-2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės 08-001-01-09-01 „KKI plėtra, skatinanti konkurencingumą ir pridėtinės vertės kūrimą“ aprašo patvirtinimo“. Šios pažangos priemonės veiklas numatyta pradėti įgyvendinti 2024 m. ir jas baigti 2027 m. Įgyvendinus visas pažangos priemonės veiklas, LR kultūros ministerijos iniciatyva yra planuojamas KKI socialinio poveikio vertinimas priemonės lygmeniu (*ex post*). Tačiau, kad šis vertinimas būtų grįstas mokslu, būtina sukurti kultūros ir kūrybinių industrijų veiklos socialinio poveikio matavimo metodiką, kuri taptų KKI pažangos priemonės vertinimo pagrindu.

2.9. Laukiami reikminių tyrimų projekto rezultatai, nurodant rezultatų formą

Nurodoma, kokių rezultatų institucija tikisi iš projekto ir kokia forma šie rezultatai turėtų būti pateikti (studija, praktinės rekomendacijos, metodikos padėčiai tam tikroje srityje įvertinti ir prognozuoti, priemonės, modeliai, scenarijai, tinklai, naujos technologijos, nauji metodai ir pan.) (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Tyrimo rezultatas: tyrimo ataskaita ir kultūros ir kūrybinių industrijų socialinio poveikio vertinimo metodika, kuria būtų nustatomas ir įvertinamas kultūros ir kūrybinių industrijų veiklomis kuriamas, socialinis poveikis.